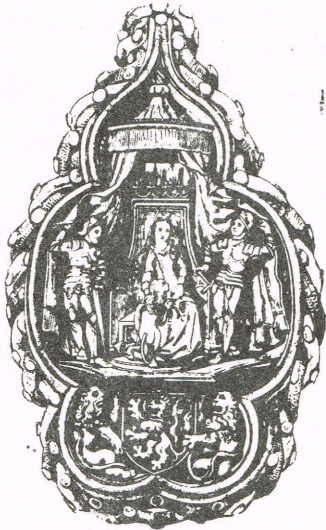

GHENDTSCHÉ-TYDINGHEN

maandblad van de heemkundige en historische kring
"gent,"

jg. 1 nr. 10
novemb. 1972

Dhr. Marcel ROOSEN

Aan de Bocht, 15

9000 GENT

inhoud

verantwoordelijke uitgever :

M. STEELS
St. Lievensdoorgang, 1,
9000 GENT

Voordracht en illustratie	p. 175
Varia	176
Het Septemberfeest te Gent	177
Nog iets over Manneken Pis	178
Een happening op de Vrijdag- markt	180
Karel Lybaert	181
Alfons van Werveke	184
Een Gentenaar aan de eer	186
Verzamelen alleen is niet genoeg	188
Gent in de spiegel van de dagbladen	189
Bibliografische Sprokkelingen	189
Vraag en antwoord	191
Aanvullende ledenlijst	196
Bibliotheek en archief	196

Elke auteur is alleen
verantwoordelijk voor
zijn bijdrage

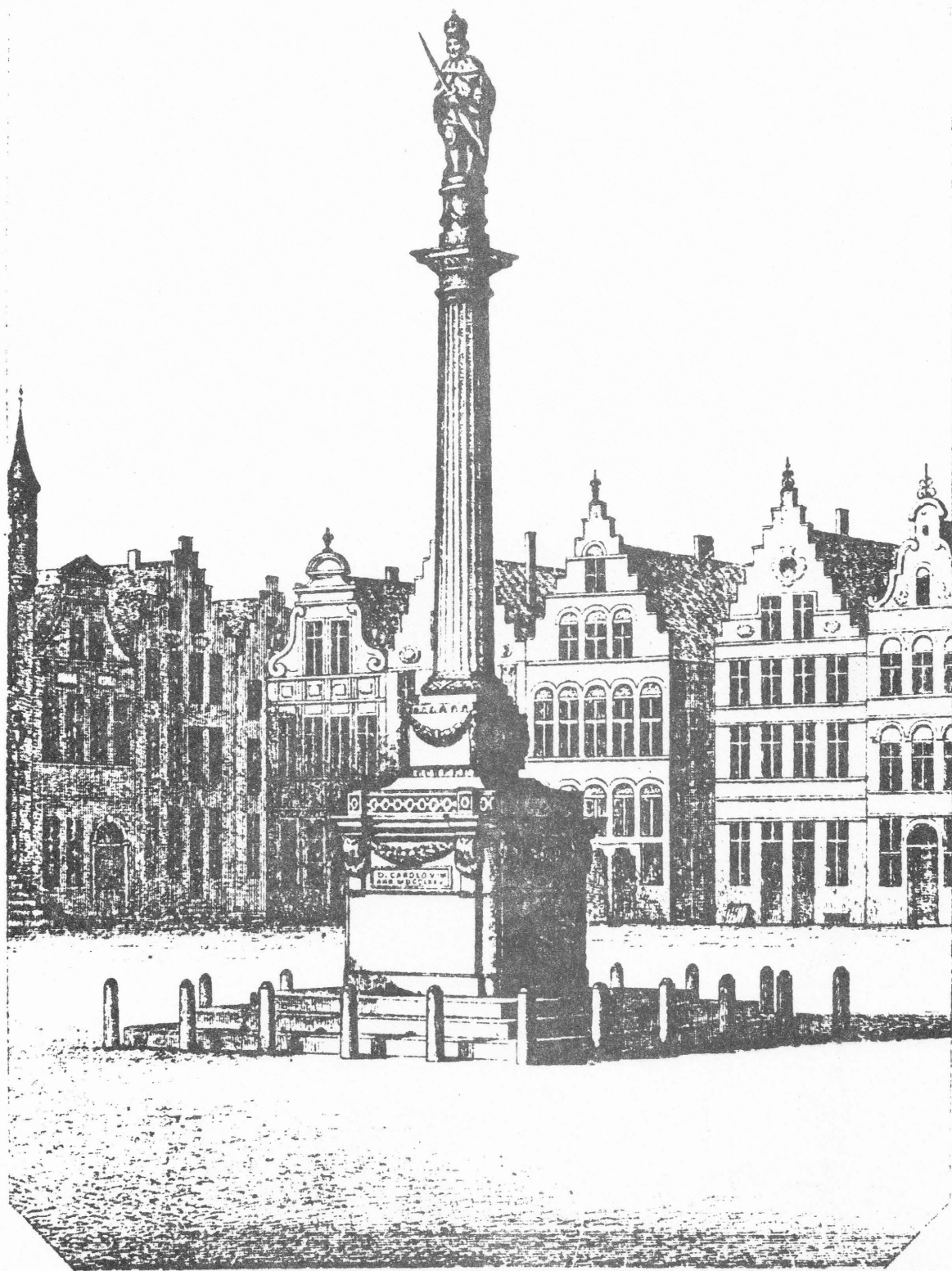
oparen bij het

GEMEENTEKREDIET

zeker en vast!

- DEPOSITOBOEKJES
- KASBONS
- KAPITALISATIEBONS
10.000 fr. worden 24.000 fr.
in 12 jaar.


```

=====
" OP ZONDAG 26 NOVEMBER 1972 OM 10.30 U IN DE BOVENZAAL VAN "
" "HET DAMBERD" KOORNMARKT, GENT VOORDRACHT DOOR DE HEER "
" DRS. W. STEENHAUT OVER "DE STAKINGEN TE GENT 1872-1902". "
" ALLE BELANGSTELLENDE ZIJN HARTELIJK WELKOM. "
=====

```

Onze Illustratie

Het Standbeeld van Keizer Karel.

In het septembernummer van G.T. vermeldde M. Steels het artikel "Coup d'oeil historique sur le marché du Vendredi" door Prof. H.G. Moke, verschenen in "Le Messager des Sciences Historiques, 1861". (cf. Vraag en antwoord, blz. 149). Bedoeld artikel is geïllustreerd met een drietal gravures waaronder een met de triomfkolom. Het is deze gravure die we in dit nummer publiceren.

Activiteiten

Op zondag 3 December: bezoek onder deskundige leiding aan de tentoonstelling Albert Baertsoen in het Museum voor Schone Kunsten, Citadelpark te Gent. Bijeenkomst in het Museum om 10 uur stipt (enkel voor de leden)

Op zondag 10 december om 10u30 in de bovenzaal van "Het Damberd" Koornmarkt, Gent, vergadering voor de leden, die hun medewerking willen verlenen aan de Heemkundige Gent of die voorstellen wensen te doen in verband met de werking.

* * * * *

HET EINDE VAN HET JAAR NADERT !

VERNIEUW NU REEDS UW LIDMAATSCHAP VAN DE HEEMKUNDIGE EN HISTORISCHE KRING "GENT" - 150 F TE STORTEN OP P.R.

10504.73

VARIA

- De leden van de heemkundige en historische kring "Gent" worden vriendelijk uitgenodigd op een gezellige avond ingericht in de feestzaal van het hotel "Britannia" 18, St. Baafsplein, Gent op vrijdag 24 november te 20 u.
Tine Ruysschaert brengt poësie, Gent de Fiere, Gent de Vechstad, Gent de Ontembare wordt door het talent van deze weergalozе artieste op ontroerende wijze uitgebeeld.
Met Armand Heins (1856-1938) kunstschilder, etser, archeoloog, die heel zijn leven wijdde aan het restaureren en behouden van onze kunstschatten, leidt Mevrouw V. Smeets ons, in een cause-rie met diaprojectie, die het poësieurtje voorafgaat, door Gent, in vroegere dagen.
- In verband met het bericht betreffende het aanplanten van bomen langs de Nieuwe Vaart (Ghendtsche Tydinghen nr. 8 sept. 72) ontvingen we een schrijven van de Heer R. Vandewege, Schepen van Cultuur van de stad Gent, waarin hij ons verzoekt volgende rechtzetting op te nemen:
" Het is op mijn verzoek dat de Plantsoenendienst van de Stad Gent aan de bevoegde administratie van het Ministerie van Openbare Werken heeft voorgesteld dat een ontwerp tot aanplanten van 200 bomen zou worden gemaakt. Het gaat hier immers om Rijkswegen en het is normaal dat het Ministerie van Openbare Werken zijn akkoord verleent om de voorgestelde werken uit te voeren. De werken worden dan voor rekening van het Ministerie door de Plantsoenendienst van de Stad Gent uitgevoerd.
In gelijkaardige omstandigheden wordt trouwens regelmatig samengewerkt (Krijgslaan, Prs. J.F. Kennedylaan, Ringlaan, enz.) tussen het Stadsbestuur van Gent en het Ministerie van Openbare Werken.
- Documentaire Fiche
Onze fiche over het "Hof van Wackene" zal verschijnen in ons Decemhernummer.
Als volgend thema nemen wij, op aanvraag van verschillende leden, "De Roste Wasscher". Wij doen een oproep tot al onze lezers om ons de inlichtingen te sturen die zij bezitten over deze populaire Gentse figuur.
Het lijkt geen twijfel dat velen nog persoonlijke herinneringen zullen hebben aan de Roste Wasser.
Nu is het ogenblik gekomen ze vast te leggen vooraleer zij definitief verloren gaan.
Aarzel dus niet, overwin uw eventuele drempelvrees en zend ons vóór 1 februari 1973 al wat gij weet over dit onderwerp.

H.C.

HET SEPTEMBERFEEST TE GENT IN 1833

"De verjaring der roemzuchtige dagen van september 1830 zyn hier dit jaer, ingevolge de programma, gevierd geweest en, tegen elks verwachting in goed order afgeloopen. De kostelooze vertooning der maetschappy van Rhetorica op de Houtley in de herberg Parnassusberg lokte voorleden maendag vele aenschouwers in haer schouwburg; het mastklimmen had eergisteren naermiddag plaets onder eene groote toeloop van nieuwsgierigen, doch niet op het Recollettenplein gelyk het in de programma aengekondigd was, maer op den kouter en eergisteren avond was de verlichting taemlyk wel en waren onze straten opgepropt met wandelaeren. Onder de plaetsen, welkers verlichting meest de aendacht der viering-liefhebbers tot zich trokken, bemerkte men den kouter, alwaer de woonst van onzen heer burgemeester J. Van Crombrugge, het beluyk der maetschappy Concordia en de geene der twee lettergenootschappen glansryk verlicht waren; het stadhuys, het gouvernement-hotel; alwaer men eene verlichte arke zag, de vrydagmarkt, alwaer de gevel der herberg de Kat met gekleurde glazen lantjes vercierd was, het geen een zeer fraey uytwerksel maekt, den steendam, alwaer men aen het bisschoppelyk paleys een ontelbare menigte lanten zag schitteren en het pas, alwaer men blykens van den vaderlandschen yver der passeniërs beschouwde. De brandstraet was ook taemlyk wel verlicht." (Uit De Gazette van Gend, 27 september 1833)

Nota:

1. L.Lievevrouw-Coopman geeft de volgende verklaring in zijn Gents Woordenboek: passeniërs: schippermaats-geleiders, lossers en laders met standplaats aan de Pasbrug. We ontmoetten het woord passeniërs ook in een mededeling in de Gazette van Gend van 19. 1. 1834: "Nieuwe maets der Visschery: nieuw gezelschap van scheepslieden, die van de vrye en onvrye schippersmaets, van de passeniërs of van de sloopstreckers van de Verloren Kost en van Meulestede geen deel maken." Op 22 augustus 1834 komt het volgende bericht: "De zoogenaamde passeniërs, die thans met de vrye maets een en hetzelfde schippers-corps uytmaken, hebben onlangs de vryheidsboom afgekapt, welke zy aan de pasbrug geplant hebben. Men heeft reden om te denken, dat de patriotten van het groot-vleeschhuys eerlang hetzelfde zullen doen".

2. De septemberfeesten werden opgelegd door een besluit van het nationaal congres van 14.7.1831, dat bepaalt dat de verjaring van de omwenteling in september 1830 elk jaar door een volksfeest zal gevierd worden. De vlaamsgezinden hebben nooit veel geestdrift betuigd voor dit feest. Rond 1880 werden de septemberfeesten afgeschaft.

Te Gent waren de orangisten in 1834 natuurlijk weinig enthousiast; also zijn de woorden "tegen elks verwachting in goed order afgeloopen" te begrijpen.

NOG IETS OVER HET GENTS MANNEKEN-PIS.

Lic. P. Vlieghe heeft ons beslist een dienst bewezen door op speurtocht te gaan naar Manneken-Pis' standplaats. Evenals wellicht veel anderen was ik ervan overtuigd dat van het beeldje zelfs geen brokstuk overgebleven was. Meteen stelt S. anderen in de gelegenheid aangaande de behandelde materie ook hun duitje in het zakje te doen.

Ik heb mijn aantekeningen eens boven gehaald om te zien of ik S. bij zijn speuren geen handje kan toesteken.

De uitzonderlijk charmante M.-P.-legende (1) laat ik liefst onbesproken om de blikken uitsluitend op het gebouw te richten.

Mogen we A. van Werveke in een van zijn Oudheidkundige Kronieken geloven - en dat doen we zonder enig voorbehoud - dan was het huis aan de Kraanlei van meet af aan een LEEN van de graaf van Vlaanderen, dus afhankelijk van de Oudburg, waarvan het College in 's Gravensteen zetelde. Willen we iets te weten komen over dat eigendom, dan zullen het de LEENBOEKEN van de Oudburg zijn die dienen geraadpleegd. Paul Bergmans komt de verdienste toe als eerste in het register lopende van 1713 tot 1733 en berustende in het Rijksarchief, iets over het huis ontmoet te hebben (2). We vernemen o.a. dat P. Temmerman die het huis op 28 augustus 1732 gekocht had, op 29 december het leen voor het Leenhof kwam vereffenen: "wezende een huis gestaan ende gelegen ten voorhoofde op de Kraanlei van oude genaamd 't Mannekenpis". Verder wordt ons meegedeeld dat het College van de Oudburg op 13 april 1785 aan de toenmalige eigenaar de toelating geeft de gevel van zijn huis te vernieuwen. De kans is groot dat ter gelegenheid van die verbouwing ook het uithangteken vernieuwd werd. Deze informatie zou dus bevestigen wat Lic. P. Vlieghe stelt, nl. dat het beeldje dagtekent uit ± 1780.

Aanvang 1946 verschenen in Het Laatste Nieuws van de hand van F.D.V. twee artikels over ons Manneken, artikels die blijkbaar niet onopgemerkt voorbijgingen, want de journalist kwam er naderhand op terug. Ik citeer: "De art. in H.L.N. verschenen betreffende het beeldje (...) hebben verscheidene lezers aangezet ons daar enkele belangwekkende inlichtingen te verstrekken. Zo ontvingen we een schrijven van een lezer uit Melle die in de woning der Kraanlei, alwaar zijn ouders woonden van 1871 tot 1900, is geboren "(3).

Van de vorige eigenaars, de familie Pierie, werd vernomen dat het huis reeds 300 j. onder de benaming "M.-P.-huis" heeft bestaan. Dingen die we evenwel sedert lang weten. Verder vertelt de toevallige schrijver dat het tegenwoordig beeldje een afgietsel zou zijn van het origineel dat door zijn ouders aan

een genaamde Lagrange uit Deinze was uitgeleend geworden maar gebroken terugbezorgd. Het beeldje werd gerestaureerd en geschonken aan iemand die aan de Houtlei woonde om als tuinbeeldje dienst te doen. Doch vooraf had men van het herstelde ding een afgietsel gemaakt voor de Kraanlei. Dat eigenaardig avontuur had, steeds volgens onze zegsman, ongeveer 65 j. voordien plaats gehad (1946 - 65 = 1881). Om zijn moeder terwille te zijn had men de nieuweling met een vijgeblad verrijkt, daar waar het oorspronkelijk ventje er nooit een gekend had. Als toemaat weet onze correspondent te vertellen dat tijdens zijn kinderjaren de vloer van het huis Kraanlei eens werd opengebrouwen voor de uitvoering van herstellingswerken. "De metselaars vonden er een klein beeldje van M.P., ongeveer 4 cm groot, dat thans nog door onze correspondent wordt bewaard".

Hoewel dit detail slechts van bijkomend belang is, halen we het maar aan al ware het maar om iedereen toe te laten over het geval wat te gaan prakkezeren.

Belangrijker lijkt het mij aan een andere versie van die vijgeblad-geschiedenis te herinneren: "Omstreeks 1865 zou het vijgeblad aan het beeldje toegevoegd zijn nadat de in dit tijdperk zeer puriteins optredende schoolhoofden eener vrije onderwijsinrichting, zulks als eisch hadden gesteld voor het opnemen van het kind der in de woning van de Kraanlei verblijvende inwoners" (5). Ik citeer de mededeling voor wat ze waard is. Kwamen die data 1865 en 1881 maar overeen!

Een woord nog over het parapluutje. Niet alleen dat al de oudere Gentenaren zich dat meubelstuk goed herinneren, de foto's o.a. uit de jaren '30 zijn daar om te bewijzen dat het ZINKEN "regenscherm" effectief bestaan heeft.

Of het M.-P.-huis in 1800 een herberg was kan ik niet bevestigen alhoewel ik er heilig van overtuigd ben dat het dat steeds geweest is. Inderdaad welke particulier zal er ooit aan gedacht hebben zijn gevel van zo'n buitenissig (zacht uitgedrukt) teken te voorzien? Veeleer kan gedacht worden aan..., maar daarover later wellicht iets.

Alleszins hebben we met een herberg te maken van 1813 tot 1834. In 1813 was het nog maar een bode die er zijn standplaats had: Aeltre: Bode alle vrydagen 's middags in het Manneken-Pis ajuynlèye. Zoals u ziet is het manneken minder werkzaam geworden: wat een t vermag!

Laten we om te besluiten hopen dat er eindelijk iets met het baasje terecht komt.

M. van Wesemael

Noten

(1). We vonden ze niet in "Gentianen". Behalve in Palmares vinden we de legende nog in Stad Gent, tweemaandelijks Tijd-

- schrift, blz. 786-787 en in De Dag, voorjaar 1935 door J. Willem
2. Laatste Nieuws 1946
 3. Laatste Nieuws 1946
 4. Wie dat waren kan men te weten komen in de Bevolkingsdienst, Kromme Wal.
 5. Laatste Nieuws 1946

* * * * *

EEN "HAPPENING" OP DE VRIJDAGMARKT (12 juni 1787)

We schrijven 1787. - Onze gewesten komen in opstand tegen de uitgevaardigde edicten van keizer Jozef II. Vooral in Vlaanderen en Brabant rijst het verzet tegen de voorgenomen hervormingen van Oostenrijkers. Een deputatie van de Staten van Vlaanderen vertrekt naar Brussel om de protesten te overhandigen aan de landvoogdes, de aartshertogin Maria-Christina en haar echtgenoot Albrecht, hertog van Saksen-Tesschen. De gouverneurs der Nederlanden, onder druk van de afgevaardigden der verschillende staten van het land, beloven dat de geplande hervormingen zouden opgeheven worden. De Gentse afvaardiging stuurt volgende hoopvolle tijding naar de stadsmagistraat:

"Hunne konincklyke Hoogheden, wiens goetheyt ende genegenheyt inexprimabel is, hebben ons naementlyk verzogt om d'omstelde geesten gerust te stellen soo veele mogelyk ende een ieder te versekeren dat sy geentsints en twyffelen of syne Majestyt den Keyser sal alles goedkeuren en approberen."

Het nieuws van het herstel der oude gebruiken en voorrechten, brengt uitbundige vreugde. Iedereen, tot de vrouwen toe, dragen cocarden van zwart, rood, wit en geel. Zondag, 10 juni keren de afgevaardigden der Staten van Vlaanderen naar Gent terug. Een talrijke stoet trekt hen tegemoet, waaronder de vier hoofdgilden, de neringen en een honderdtal rijtuigen met edelen.

Een half uur buiten de Keizerpoort heeft een vreugdevolle ontmoeting plaats: de koetsen der afgevaardigden worden uitgespannen en door honderden mensen voortgetrokken. Aan de Keizerpoort gekomen, werd de delegatie begroet door het geschut van een vaartuig der schippersnering. De stoet trekt naar het stadhuis, waar het verslag van de besprekingen aan de menigte wordt voorgelezen.

Gent is in feest: de triomfklok luidt en de vier schuttersgilden geven 's avonds een kosteloze danspartij in de St. Sebastiaansschouwburg. Het Belfort is die avond verlicht.

Alsof het zo nog niet welletjes was geweest: de 12e juni wordt er op de Vrijdagmarkt een groots feest op touw gezet. Rond het standbeeld van Keizer Karel op de Vrijdagmarkt heeft men in een vierkant grote schragen geplaatst. Daarop liggen 100 tonnen bier;

op de hoeken twee vaten rode en twee vaten witte wijn. Binnenin het vierkant zijn grote putten gemaakt, bedekt met ijzeren staven. Daarop braadt men twee ossen, twee kalveren en zes schapen. In de namiddag worden daarbij zo eventjes 6000 broden uitgedeeld. De lege vaten, de schragen, tonnen mogen door de bevolking meegenomen worden. Dat het er redelijk baldadig aan toe ging, getuigt deze kroniek van François de Laval:

"Er ging meer wyn en bier verloren dan gedronken; de vaten liepen niet hevig genoeg, men sloeg de bommen in. Dan zag men den eene met kannen komen, andere met potten, nog anderen met flesschen waarvan de kroppen afgeslagen waeren; met haekers of glazen, dan sommige staken hunne hoeden omhoog en dronken uyt den tip; zelfs waeren er die hunnen schoen naer omhoog staken en andere hunne dobbelgevouwen neusdoeken of sayette mutsen, om te kunnen zeggen van de algemeyne vreugd mede geelagtig gweest te zijn."

Daags nadien, de 13de, schijnt bij velen de feestroes nog niet geluwd te zijn.

Groepjes drinkebroers zwalpen door de stad. Bij verschillende kloosters wordt aangeklopt, en onder doodsbedreiging wordt er bier, wijn, eten en geld afgeperst.

Zo gaat het in de Bijloke, bij de Predikheren en de Augustijnen, de Vrouwebroers en de Cellebroers.

Tot de stadsmagistraat ingrijpt en samenscholingen of wandelingen in groep verboden worden. Als de wijn is in de man,...

RENE HESPEL

* * * * *

KAREL LYBAERT,
GENTENAAR EN TALENTVOL JOURNALIST.

"Een knap gazetschrijver van de goede stempel. Hij kende zijne stiel, hij had zijne stiel lief". Alzo tekende Lodewijk De Vriese de figuur van Karel Lybaert te voeten uit (1).

Karel Lybaert behoorde 35 jaar tot de redactie van "Het Fondsenblad"- "De Gentenaar". Hij beminde zijn vaderstad en kende Gent op zijn duimpje. Geruime tijd leverde hij wekelijks een gents praatje vol humor onder de schuilnaam "Cies De Slange" of "C.D.S." Het waren meestal leerrijke bladzijden plaatselijke geschiedenis.

Karel Lybaert werd geboren te Gent op 28 maart 1854. Hij was de jongere broeder van kunstschilder Theofiel Lybaert (1848-1927). Op jeugdige leeftijd gaf hij blijk van een niet te stuiten werkzaamheid. Op 23 jarige ouderdom en meer bepaald in juni 1877

werd hij medewerker aan het kunstgedeelte van "Het Fondsenblad" Tien jaar later op 1 juni 1887 werd hij aangesteld als opsteller van hetzelfde blad. Hier kon hij zijn rijke gaven van hart en geest laten uitleven. Dit laatste droeg in overwegende mate bij tot een krachtige opwekking van het gents maatschappelijk leven.

Als penneridder beoefende hij vooral de kunstkritiek. Hij betoonde steeds een voorliefde voor de beeldende kunst, waardoor hij steeds in betrekking bleef met de bekende beeldhouwer Thec Soudeyns; alsook met alles wat daarmede in verband stond. Zo verscheen o.m. van zijn hand:

- 35e Driejaarlijkse Tentoonstelling in het Casino te Gent 1892 (Belfort bij A.Siffer-Gent)
- Het Brussels Salon 1890 (J.Bouchery-Antwerpen)
- Revolutionnaires en Anti-Revolutionnaires: Kritiek van het Gents Salon 1902 (J. Bouchery-Antwerpen)
- Kunstverval, kritiek van het Gents Salon 1909 (J. Bouchery, Antwerpen).

Kritische bijdragen over beeldende kunsten, geschiedenis en letterkunde verschenen van zijn hand in weekbladen en tijdschriften: Vlaamse Kunstbode, Jong-Dietsland, Gent-Voorwaarts, Dietse Warande, Belfort, Jong Vlaanderen, Vlaams en vrij, De Vlaamse Standaard, Gent XXe eeuw, Cents tentoonstellingsblad voor 1913. Hij nam een werkzaam aandeel in tentoonstellingen van allerlei aard en zelfs met internationale weerklank.

Een niet onbelangrijke rol speelde hij in het kultureel leven van zijn geboortestad. Was een der ijverigste voorzitters van het Algemeen Nederlands Verbond (tak Gent), stichtend lid van de "Snellaertskring" en sekretaris der stadskommissie van de Vlaamse Schouwburg. De buurtedekenijen van de Arteveldestad lieten hem niet onverschillig. Hij was ere- en stichtend lid van de officiële Bond der Gebuertedekenijen van de Stad Gent en tevens sekretaris der buurtedekenij van de Lange Violettenstraat.

Zijn kunde en vaardigheid was ook in de persmiddens niet onopgemerkt voorbijgegaan. In 1906 volgde hij Jozef Van Hoorde van "De Gazette van Gent" op als voorzitter van de afd. Vlaanderen der Algemene Belgische Persbond.

Op Vlaams gebied liet hij zich eveneens niet onbetuigd. In 1897 werd de gelijkheidswet op de taalwet De Vriendt-Coremans in de Kamer aangenomen. Mensen van de andere zijde der barrikade verknoeiden de zaak in de Senaat. De bom barstte en meteen stond Lybaert aan de spits der reaktie in het Vlaams landsdeel.

Samen met De Vriendt, de vader van de taalwet, Reinhard De Ceuleneer, Siffer, Paul Fredericq, Van Beveren, Pol De Mont, Julius Hoste, Julius Sabbe e.a. voerde hij toen ook het woord tijdens de ophefmakende volksvergadering in de zaal "Valentino".

De belangen van de Vlaamse toneelspeelkunst lagen hem nauw aan het hart. In maart 1911 lanceerde de "Maatschappij tot aanmoediging van de Vlaamse toneelspeelkunst" haar eerste oproep. Ondertekenaars waren : Gustaaf D'Hondt, Oscar Van Hauwaert, A. Hendrickx, L. Lievevrouw-Coopman en Karel Lybaert.

Tijdens de begrafenisplechtigheid van Mevr. H. Van Peene overleden op 17 februari 1902 in de ouderdom van 95 jaar hield hij de lijkrede in vervanging van toneelschrijver Pieter Geiregat, die een paar uur voor de plechtigheid stierf.

Karel Lybaert was ontwerper van menige geschiedkundige stoet te Gent zoals "Gent door de eeuwen heen" en "De ommegangen in Het Oud-Vlaanderen".

Zijn verdiensten werden ook buiten zijn geboortestad erkend. Hij werd o.m. benoemd tot "Officier de l'Instruction publique de France", alsmede vereerd met het kruis "Pro Ecclesia et Pontifice".

Op 27 februari 1910 greep in de feestzaal van de Casino te Gent een grootse hulde plaats. Het lag in de bedoeling van het feestkomitee Karel Lybaert te huldigen om zijn 35 jarige aktiviteit als letterkundige, kunstliefhebber, sociaal werker en Vlaming. In het feestkomitee zetelden o.m. A. Vercruyse, Lodewijk De Vriese, Jan Wannijn, F. De Munnynck, Em. Hullebroeck, Oscar Roels, Hippoliet Meert, Gustaaf D'Hondt, A. Hendrickx, bestuurder van de Gentse K.N.S. en beeldhouwer A. De Beule. Tijdens deze plechtigheid werd hem zijn gebeiteld borstbeeld overhandigd door de Gentse beeldhouwer Theo Soudeyns.

Hij overleed te Gent op 16 juli 1922 - 68 jaar oud - ten gevolge van een beroerte. Op 14 september 1924 werd op het Campo Sancto te St.-Amandsberg een grafmonument onthuld. Het kostte 10.000 F en de inschrijvingslijsten brachten 11.000 F op. Het graf werd vervaardigd naar het ontwerp van bouwmeester Albert De Bondt en zijn borstbeeld is het werk van zijn grote vriend beeldhouwer Soudeyns.

J. CL.

- (1) Onder de Wekkinge (blz. 76-82)
- (2) Bronnen: Wijlen Mevr. Jef Crick gaf ons anderhalf jaar voor haar dood (23.10.69) het handschrift ter inzage over "Karel en Theofiel Lybaert" door J.Crick. "Monografies over St.Amandsbergs'Kerkhof"
 - Het Morgenrood -maandschrift, 4e jg. nrs 6/7 januari-februari 1923.

- Lodewijk De Vriese: Bio- en bibliografische studie met een keur uit zijn werken 1931. Uitgave van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen.
- 't Bobijntje - orgaan der personeelsvereniging van "Drukkerij Het Volk" Kerst- en nieuwjaarnummer 1958-1959.

* * * * *

ALFONS VAN WERVEKE (vervolg)

Gesneden uit het hout waaruit men de ware autodidact pleegt te snijden, breidde Alfons zijn kennis van Engels en Duits methodisch uit; zette zich aan de studie van het Latijn en slaagde erin de niet gemakkelijke techniek van de paleografie met als enige houvast het aan het Stadsarchief verbonden personeel, onder de knie te krijgen. Voeg daaraan toe dat hij geen enkele gelegenheid onbenut liet om kennis aan te knopen met al wie iets voor de Gentse historiografie betekenden, als het niet anders kon per briefwisseling. Ik denk in de eerste plaats aan Prof. Paul Fredericq en aan Julius Vuylsteke (natuurlijk!); aan Prof. J. Vercoullie, aan Mac Leod. Aan zijn collega Pr. Claeys die meer dan eens bij hem zijn licht kwam opsteken. Verwondering baart het dan ook geenszins hem deel te zien nemen aan de stichting (14-3-1893) van de Geschiedkundige en Oudheidkring van Gent = Cercle historique et archéologique de Gand, naderhand herdoopt in Maatschappij van (lees voor) Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent = Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand. Zowel voor de Bulletins (vanaf 1893) als voor de Handelingen = Annales (vanaf 1894) zal Van Werveke geregeld in het Nederlands gestelde bijdragen leveren, daar waar de andere medewerkers zich bijna uitsluitend van het Frans bedienden. Slechts heel uitzonderlijk laat hij zich verleiden bij in het Frans gevoerde discussies in die taal tussenbeide te komen zoals o.a. gebeurde bij de bespreking van "Le Tympan de l'ancienne porte d'entrée de la chapelle de l'hospice Wenemaer, waar hij A. Heirs, Dutry-van Loo en P. Verhaegen te woord diende te staan.

Reeds in 1895 verscheen een bijdrage van zijn hand getiteld Ontleding van den tekst van Marcus Van Vaernewyck betreffende het graf en den grafzerk van Hubert van Eyck. Een lange rij mededelingen en annotaties over Gentse gebouwen en andere even belangrijke onderwerpen volgen die eerste studie. Komen o.a. aan de burt: het Belfort met zijn secreet; het Stadhuis met zijn merwaardige vloer; de Achter-Sikkel; het Groot Kanon; de Hofbrug met de erbij horende strafuitvoeringen; het Gravensteen; het Geeraard de Duivelsteen, wat weten wij van zijn

leven en steen?; de Lijdensgeschiedenis van de St.-Nicolaaskerk de gevels van de Groentemarkt. Ook andere onderwerpen raakt hij met evenveel kennis van zaken aan: de oudste Vrijmetselaarsloge van Gent; het beschilderen van standbeelden; de middeleeuwsche grafzerken uit de kerken en kloosters verwijderd; de geschiedenis van onze Waterloopen, o.a. van de houtleie; het Auweet, de groote parade van Halfvasten; het Museum van Schoone Kunsten.

Het duurt niet lang of hij maakt deel uit van het Bestuur van de Maatschappij, eerst als secretaris, dan als redactiesecretaris, ten slotte als raadslid.

Ook de redactie van de I.A.C. (Inventaire archéologique de Gand; 1897-1912) deed geen vruchteloos beroep op Alfons' medewerking. Weliswaar was de aard van het geleverd werk totaal verschillend van dat hetwelk in Bulletins en Handelingen geplaatst werd, daarom was het beslist niet minder waard gezet en gedrukt te worden. We onthouden zijn opstellen handelend over de grafzerk van Hubert van Eyck, over de grafzerk van Busgaard van Munte, over enkele historische schilderijen bewaard in het Bijlokemuseum, over de ijzeren of bronzen beslagen van de geprikkelde staf, over de baksteen gedenkplaat van de "Leugemeete", over de Leeuw van het Pakhuis, over het St.-Jorishof, over de Kruisboog van Karel van Lotharingen.

Ondertussen waren twee uiterst belangrijke gebeurtenissen de handel en wandel van leraar-journalist-auteur Van Werveke ondersteboven komen keren.

Primo werd hij op 9 mei 1899 benoemd "als bewaarder van het Stedelijk Museum van Oudheidkunde" aldus de eerste conservator van de "Steenstraat", Herman van Duyse (benoemd op 9 mei 1884) opvolgend, die een paar weken voordien overleden was.

Secundo toen hij op 23 maart 1903 benoemd werd tot adjunct-archivaris (van archivaris Victor Van der Haeghen). Die aanstelling had hij te danken aan een samenloop van omstandigheden waaraan ongetwijfeld mag herinnerd worden.

In 1874/75 bezorgde de Maatschappij der Nederlandsche Letteren en Geschiedenis "De Taal is gansch het Volk" de uitgave van de Rekeningen der Stad Gent - Tijdvak van Jacob van Artevelde (1336/37 - 1349/50). Bewerker waren N. De Pauw en Julius Vuylsteke.

In 1890 zorgde deze laatste voor de voortzetting van de uitgave: Rekeningen der Stad Gent - Tijdvak van Filips van Artevelde (1376/77-1389/90).

Het Stadsbestuur, van oordeel zijnde dat de publicatie van die verzameling uiterst belangrijke documenten diende voortgezet te worden besloot in de Raadszitting van 4-12-1894 tot die voortzetting.

Vuylsteke die ten overvloede het bewijs geleverd had the right man in the right place geweest te zijn, was de eerste tot wie

men zich wendde. Overeen werd gekomen dat hij aan die delicate bezigheid "op bestendige wijze 4 tot 5 uren per dag zou besteden". Een jaarlijkse vergoeding van 3300 F zou hem verleend worden. Reeds in 1900 kwam hij klaar met de uitgave van de oudste Stads- en Baljuwrekeningen (1280-1335/36) (560 en 488 blz.). Lag het in zijn bedoeling de met zoveel geestdrift aangevangen taak even ijverig voort te zetten? Of zal zijn wankel geworden gezondheid het niet veroorloofd hebben?

Hoe dan ook, zijn overlijden op 16-1-1903 zou als onverbiddelijke spelbreker Julius'meestal warm-menselijke, soms scherpe pen voor immer doen neerleggen.

De tranen gestort door vriend en kennis waren nog niet gedroogd of het College van B. en S. zag naar de middelen uit om zo spoedig mogelijk in zijn vervanging te voorzien. Twee kandidaten meldden zich aan onder wie Van Werveke. De om haar advies gevraagde Commission des Archives vergaderd op 28-2-1903 duidde bij monde van haar secretaris, archivaris Victor Van der Haeghen, met algemeenschap van stemmen tot volwaardige opvolger van de overledene aan "le conservateur du Musée archéologique déjà connu par plusieurs études sur l'histoire locale et qui fréquente assidûment notre dépôt depuis de longues années": Alfons van Werveke.

De benoeming volgde op 23-3-1903. Gelijkzeitig gebeurde de ontslagneming als leraar.

Tussen haakjes gezegd: Wie zijn invloed zonder hetminste voorbehoud gebruikt had - binnen en buiten "la Commission" zowel als binnen en buiten de Gemeenteraad - om de kandidatuur van zijn "leerling" zo doeltreffend mogelijk te verdedigen, was Prof. P. Fredericq, die zo dikwijls het pad van Alfons doorkruisd had.

M. van Wesemael (vervolgt)

* * * * *

EEN GENTENAAR AAN DE EER

Vrijdag 27 en Zaterdag 28 oktober werd in het Museum voor Volkskunde te Gent hulde gebracht aan een alombekende Gentse figuur: GUSTAAF DE PUYDT, ook nog PIERKEN genaamd, voor zijn vijftigjarige activiteit als poppenspeler die vele duizenden Gentse kinderharten heeft veroverd.

Velen onder ons die zich nog hun eigen kinderjaren kunnen voorstellen toen zij nog op de bankjes naar het poppenspel zaten te kijken, zullen ongetwijfeld in gedachte deel hebben genomen aan deze warme ovaties die de jubilaris mocht in ontvangst nemen.

Zijn leven stond en staat in dienst van de mensen en de kinderen, in dienst van de volkskunde, de folklore, en van het poppenspel. Reeds op 12 jarigen ouderdom stond hij achter de

schermen van het poppenspel van zijn oom Gustaaf De Puydt in het beluik Vercauteren in de Nijverheidslaan. Later, op 18 jarigen leeftijd was hij medestichter van het "Spelleken van de Muide" opgericht door E.H. Van den Broecke, in de Werkmanskring op de Muide. Daar was het dan dat onze jubilaris een nieuwe pop in het leven blaasde: PIERKE, de belichaming en de geest van een Gents volkstype, een pierrot-figuur uit de italiaanse comedia-dell'arte, waarmede hij nog steeds zoveel succes boekt.

Hij werd geboren op 22 mei 1904 in de Kaarderijstraat, was achtereenvolgens een twintigtal jaren toezichter in het Bijlokemuseum, vier jaar portier van het Museum van Folklore in de Lange Steenstraat, en is reeds tien jaar hoofd-suppoot ofte huisbewaarder van het Museum voor Volkskunde aan de Kraanlei.

Dat hij over de grenzen bekend staat bewijst volgende anekdote: Hij ontving eens een brief uit Amerika enkel geadresseerd op naam van "Pierken van Gent, België". Deze is aangekomen op het goede adres.

In een krant van 25 juli 1970 verscheen een artikel over de gevierde waaruit wij volgende passus ontlenuen omdat deze zo treffend met onze mening overeenkomt:

"Gustaaf De Puydt, de meester van het "Spelleken", werd de dieenaar van de kinderen en is langzaam maar zeker een legendarisch figuur aan het worden. Hij die het er nooit op aangelegd heeft om een curiosum of een held te worden, zal wellicht juist door zijn verregaande eenvoud en ontwapende goedheid de legende ingedreven worden. Al reiken zijn gaven veel verder, je moet je verbeelding tarten om je een man voor te stellen, die het verleden zo aanschouwelijk voor je doet defileren als deze gestilleerde volksfiguur. En zelden kan je ook zo een gesprek aanknopen met een kreatief verteller als met de man die "Pierken" in het "Spelleken van de Muide" op de wereld en de scène heeft gezet. Hij zal inderdaad in het hoofd van duizende Gentenaars en andere liefhebbers van de poppenkast gebeiteld blijven als de reus van het Gentse marionettentheater, die de emotionele snaar van zijn publiek gepast wist te betokkelen zoals in de voorbije halve eeuw geen Vlaming hem heeft geïmiteerd of verbeterd".

Het bestuur en de leden van de Heemkundige en Historische Kring "GENT" zeggen aan de gevierde en zijn echtgenote: Dank en ... nog vele jaren!

d'ALVIELLA P.

VERZAMELEN ALLEEN IS NIET GENOEG !

Bij het bezoek aan een ruilbeurs valt het op, dat buiten de grote jacht op prentkaarten, er veel belangstelling bestaat voor het verzamelen van foto's van stadsgezichten.

De aandacht van de liefhebber gaat vooral naar afbeeldingen van huizen, in groep of afzonderlijk, beluiken, wijken, kortom woonbuurten die in het kader van stedelijke sanering en nieuwbouw weldra zullen worden gesloopt.

Het verzamelen van foto's is een nuttige vrijetijdsbesteding, het getuigt van een verlangen naar een zichtbare herinnering aan een of ander stadsbeeld waarmee men vertrouwd en ver-groeid is.

Het is een zoeken naar contact met het verleden. Verzamelen met het doel een duidelijk overzicht en inzicht te krijgen in de rijke verscheidenheid aan vormen van onze lokale bouwge-schiedenis.

Men mag vooral niet uit het oog verliezen, dat wat vandaag wordt gefotografeerd en verzameld het begin kan zijn voor het samenstellen van een foto-archief, een verzameling die, wan-neer zij volgens een verantwoorde methode is opgevat, van groot belang is voor de vorser (historicus) die een studie maakt over de stedelijke architectuur.

Willen wij onze nakomelingen betrouwbare bronnen achterlaten dan moeten wij nauwkeurig beschrijven of omschrijven.

Wij moeten dan ook het volgende in acht nemen:

Bij het fotograferen van:

1. Huizen (woonhuizen)

altijd vermelden: plaatsnaam - straat - huisnummer alsook datum van opname, vb. Gent, Dampoortstraat nr. 16, foto 16/01/1972. Wij moeten een onderscheid maken tussen hoofd-gevel, zijgevel en achtergevel, vb. door ankers gedateerde zijgevel.

2. Stadspleinen

Vermelden we hier: plaatsnaam - plein - huisnummer(s) - oriëntatie en datum van opname, vb. Gent, Vrijdagmarkt nrs 16-18-20 (drie huizen) zicht naar het zuidoosten Foto 17/01/1972. Nemen we in principe voor de oriëntatie de richting waarnaar wij kijken.

3. Kerkgebouw

Vermelden we: plaatsnaam- naam van de kerk - eventueel straat - oriëntatie en datum van opname, vb. Gent, St. Elisabethkerk, zicht naar het westen, 16/03/1972.

Foutief is bijboorbeeld: Kerk verscholen achter bomen.

Als oriëntatie kunnen we hier ook vermelden hoe het kerk-gebouw of het deel van het gebouw gericht staat, vb. Gent, St. Niklaaskerk, Westergevel.

Wij maken ook een onderscheid tussen exterieur (buiten-aanzicht) en interieur (binnenaanzicht)

GENT IN DE SPIEGEL VAN DE DAGBLADEN

- * Omtrent de Gentse parkeertoren is men nog lang niet uitgepraat cf. Vooruit van 18.10.72 en wij noteren hieruit: Parkeerflats horen thuis aan de rand van de stad en niet erin. Hoe kan men ooit in de toekomst besluiten de stadskuip verkeersvrij te maken?
- * Dat over drie jaar de beplanting van de Kouter volledig nieuw zal mogelijk zijn door de overplanting van ineens 99 volwassen olmen cf. Volksmacht van 14.10.72
- * Verzet tegen de oprichting van 2 flatgebouwen bij de St. Lievenslaan lazen we in Vooruit van 28/29 -10 blz. 9
- * Nog in verband met het M.-P. seint de Drake in de Volksmacht van 21.10 dat in de gevel van een huis Kraanlei 9 opnieuw een beeldje van "Manneken Pis" zal worden geplaatst door toedoen van de eigenaar en dat het origineel beeldje door de stad in een museum zal worden ondergebracht.
- * Uit het artikel "Brok Oud Gent verdwijnt" in het Laatste Nieuws van 24.10.72 blz. 14 vernamen we dat een gedeelte van het Godshuizenlaanbeluik zal gesloopt worden en plaats maken voor het modern provinciaal instituut voor Verpleegkunde.
- * Het eerste Gents adresboek werd gepubliceerd in 1770. Een korte historiek omtrent de Wegwijzer van Gent verscheen in De Gentenaar van 3.XI.72 blz. 6

BIBLIOGRAFISCHE SPROKKELINGEN

- * C. Vleeschouwers, Het beheer van het O.L.Vrouw-hospitaal te Gent en de stichting van de Cisterciënserinnenabdijen O.L. Vrouw-ten-Bos (1215) en Bijloke (1228) door Uten Hove's, in: Annalen van de Belgische Vereniging voor Hospitaal Geschiedenis nr. 9, 1971; blz. 13-34.
- * P. Kluyskens, Ferdinand Snelaert en zijn geestelijk environment, in: De Gentenaar van 24.X.72 blz. 8
- * P. Kluyskens, Vijftig jaar geleden verloor Gent drie grote Kunstenaars, II. Karel De Kesel, in De Gentenaar 30.X.72 blz.9
III. Albert Baertsoen in De Gentenaar 7.XI.72 blz.8
- * Boekbespreking "Gent in Oude Prentkaarten"
Uitgegeven in 1972 door de Europese Bibliotheek te Zaltbommel.
Formaat: 21 X 15 cm.
In dit verzorgd boekje kunnen wij aan de hand van 155 reproducties van postkaarten 6 wandelingen maken door het Gent van 60 - 70 jaren terug. Wandelingen die, ver van te vermoeien, juist rust schenken. Waarschijnlijk omdat daarbij het opvallend contrast tot uiting komt met het jachtige leven van nu.

Bij iedere reproductie staan enkele regels tekst die ons direct vertrouwd maken met het bovenstaande beeld en er enkele interessante details over verstreken.

Niets dan goed over dit boekje. Geen wonder als men weet dat het tot stand kwam door de samenwerking van de "postkaartenspecialist", ons sympathiek lid de Heer André Verbeke en onze Stadsarchivaris Dr. Johan Decavele.

De prijs: 275 F. Duur? Och, kom! Wij geven allen zonder aarzelen en met veel plezier 5 of 10 F voor een interessante postkaart van Gent en hier worden ze ons aangeboden, met commentaar erbij, voor (als onze rekenlat niet te veel versleten is) 1,77 F 't stuk. Waar te koop? In alle boekwinkels van Gent en daarbuiten. Aan diegenen van onze leden die het boekje nog niet mochten bezitten (onwaarschijnlijk) een goede raad: Koop het vlug... vooraleer het uitgeput is!

H.C.

- * Enkele maanden geleden verscheen een heruitgave van het Plan van Gent gedrukt door Johan Blaeu (1649). Formaat: 63 X 80 cm. Prijs: 295 F. Te bekomen in de gespecialiseerde boekhandels of bij de uitgever: A. De Visscher, Menapiërstraat 31, 1040 Brussel. Te Gent is deze kaart ook gepatineerd verkrijgbaar voor 395 F
- * Onlangs verscheen het Jaarboek 1969-1970 van "De Fonteine", 308 pp. Prijs: 265 F. Postrekening nr. 30.17.10 van de Soevereine Hoofdkamer van Retorica "De Fonteine".
- * In het Centrum Pro Civitate van het Gemeentekrediet van België Pachecolaan 44, 1000 Brussel zijn de volgende werken nog verkrijgbaar:
 - Van Ryssel D: De Gentse huishuren tussen 1500 en 1795, prijs 300 F
 - Vanaverbeke L., Peiling naar de bezitsstructuur van de Gentse bevolking omstreeks 1738, prijs: 750 F
 - Van Bostraeten H., De nederzetting Sloten en de Merovingische begraafplaats te Gent Port Arthur, prijs: 300 F
 - Map Gent van de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) ook Ferrariskaart genoemd. Prijs: 100 F. Schaal 1/ 250.000. Het westelijk deel van de stad, Spanjaardkasteel staat op de map Lochristi (idem: 100 F).
- * De drukkerij Vanden Hende gebr. Stationstraat te Gent, brengt ons ter kennis dat zij 8 verschillende wenskaarten, met reproducties van tekeningen van de hand van wijlen Lode SANGLET (oude gentse zichten) op de markt gebracht heeft. Prijs per stuk: 12 F. Men wende zich rechtstreeks tot voornoemde firma.

VRAAG NR. 23 van Ir. R. Roels

- Op de Groentenmarkt staat op de gevel van het huis, dat voor het ogenblik in twee woningen is verdeeld welke de nummers 16 en 17 dragen, de inscriptie: "Dit is den grooten steur"
- In de St. Katelijnestraat (verbin^{dings-}straat tussen de Goudstr. en de Gelukstraat) nummer 11, staat een groot gebouw met een mooie barokgevel, waarop het jaartal 1701 vermeld staat.

Kan iemand van de achtbare medeleden van onze Kring, zo mogelijk, gedetailleerde inlichtingen verstrekken over deze gebouwen?

Antwoorden, waarvoor onze oprechte dank, sturen p.a. Rabotstr. 10 -9000 Gent.

ANTWOORD op vraag nr 21 van H. Collumbien

- door G. Hebbelynck

Inderdaad, de "Vier Eemersstraat" is nergens op stadsplannen te bespeuren. Victor FRIS, in "De oude straatnamen van Gent" rept er geen woord over.

Het was, veronderstel ik, de populaire naam van de in 1899 verdwenen Korte Ridderstraat (courte rue des chevaliers). Fris, o.c. blz. 111 situeert deze straat als volgt:

"verdwenen straat die zich bevond tussen 't Belfort en de Gouden Leeuwplaats, alsnu ingenomen door het Emiel Braunplein"(1925) De overgebleven zijde van de vroegere Korte Ridderstraat verdween definitief in 1960 (Dienst voor Toerisme, vroeger magaz. Het Belfort) en de beenhouwerij met in de kelder het poppenspel Nele.) Die volksnaam had de straat te danken aan de "estaminee": "De Vier Heemers" gelegen volgens : Nieuwen Koddigen Almanach of aenwyzer der gendsche estamineen gevende een estaminee per dag voor 1822, enz- Gend, by G. De Busscher en zoon- Kalandenberg n° 18, in de Korte Rudderstraete -dag 3 november. Op 25 Februarius vermeldde de Almanach "Dry Heemers- Koornmerkt".

Wat nu die "Eemers" of "Heemers" betreft zijn wij gaan neuzen in de "Oude Oost-vlaamse Herbergnamen"- bijdragen van Noel Kerckhaert verschenen als bijlagen aan het tweemaandelijks tijdschrift: "Toerisme in Oost-Vlaanderen" vanaf nr. 3 van de 18e jg (mei-juni 1968) Ziehier:

EMMER: Komt vooral in het Waasland voor. Duidt misschien op de lederen emmers... om gebruikt te worden bij brand.

Of is het een vervorming van de vroegere en oudere herbergnaam: "Vier Heemskinderen"? (zie aldaar). In bepaalde gevallen verdient laatstgenoemde uitleg ongetwijfeld de voorkeur.

Na Beervelde, Denderhoutem, citeert N.K.GENT:

1689 "tegenover het belfort... nevens de achterdeure van de hostelrye genaempt de vier heemers" (RAG. RvVL 8362/36)

192.

1789 "die vier heemers in de St. Janstraat" (SAG 128/3)
Haasdonk, Lokeren, St. Nikolaas, Stekene, Temse, Zottegem en
Waasmunster hebben ook hun "vier heemers".

VIER HEEMSKINDEREN: ontleend aan de legendenschat.

Tenslotte raadpleegden wij Lodewijk Lievevrouw-Coopman's "Gents
Woordenboek" s.v. AYMONSKINDEREN, nw. De vier-: de vier zonen
van den graaf Aymon, nl. Ritsaert, Writsaert, adelaert en Rey-
nout (Reinuit of Sint Reinuit). De vier -- werden dikwijls ge-
bruikt als uithangbord voor herbergen en handelshuizen, waar
Aymons vervormt tot Hamains, hamijns, hemaux, hemels, hems,
emonts, heems en tenslotte verandert in de vier eemers. Einde
van het citaat.

Bij het raadplegen van de "Dubbele Wegwyzer der stad Gent en der
Provincie Oost-vlaenderen vermeerderd met de naemlijst der fa-
briekanten, koopmans, grondeigenaars, byzondere enz -1863 - het
1ste jaer - te Gent - drukkerij van Eug. Vanderhaeghen enz." on-
der Alfabetische Lyst der inwooners der stad Gent, enz. op
pag. 509: kan men lezen: x Delatour L., kruidenier, in de Vier
eemers, korteridderstr. 11.

Volgens het kadastraal plan van Gevaert en Van Impe (1878)
maakte het pand, korte Ridderstraat nr 11, deel uit van het
huizenblok afgebroken in 1960.

- door M. van Wesemael

Onze vraagsteller mag gerust op zijn twee oren slapen: de VIER
EEMERSSTRAAT zal hij vruchteloos op om het even welke platte-
grond van de stad aantreffen, en wel om de eenvoudige reden dat
bedoeld toponiem nooit (officieel) bestaan heeft. Dat wil abso-
luut niet zeggen dat de man (en vrouw) in de straat die naam
nooit zouden gebruikt hebben.

Welke straat men met die "bijlap" ook moge bedoeld hebben dit
mag alvast als zekerheid aangenomen worden: die naam dankt zij
zonder enige twijfel aan het uithangbord (eventueel uithangte-
ken) van een (handels)-zaak, in casu van een drankgelegenheid.

Doch laten we niet vooruitlopen maar voor de zoveelste maal
uitdrukkelijk onderstrepen dat met kranteberichten e.d. niet
omzichtig genoeg kan omgesprongen worden. Volledig akkoord dat
die stukjes proza dikwijls met waardevolle informaties voor de
pinnen komen, maar het zou fundamenteel fout zijn ze zo maar
zonder een minimum van kritische zin voor bewezen waarheden te
koop te stellen.

Goed. Laten we nog eens bekijken wat onze (anonieme) schrijver
in het kwestieus artikel ons meent te moeten meedelen: (Ghendt-
sche Tydinghen, blz. 61; regels 5 en 6 v.o.): zal men het blok
huizen wegruimen welke de Catalognestraat, de Vier Eemersstraat
en de Poeldemarkt uitmaken. Primo krijgen we de indruk dat de

brave man overhoop ligt met het begrip blok. Het volstaat een vluchtige blik te werpen op bijgaande schets (Korte Rudderstraat en omgeving) om te ervaren dat hij van twee huizenblokken (A en B) een enkel blok gemaakt heeft. Begrijpen we hem goed, dan kan de Vier Eemersstraat niets anders zijn dan de verbinding van de Catalognestraat en de Poeldemarkt (voor Pouillemarkt).

Secundo moet hij geweten hebben dat laatstgenoemde straat hier "nicht in Frage" kan komen aangezien slechts de huizen van blok A op het punt stonden gesloopt te worden. Zoals voldoende bekend is duurde het tot 1960 eer men tot de afbraak van blok B overging.

Wat nu met die mysterieuze Vier Eemers, want het is wel degelijk daar dat ons paard gebonden staat. Mag ik er u terloops aan herinneren dat er in de tijd meer van die mysterieuze dingen in Gent in omloop waren? Waar dienen we de Wandelstege, het Kemelstraatje, de Copinstrate, de Pausenstrate, de Lucasstrate, de Kabane te situeren? En waar zou u de Venusdreve gaan zoeken? Weet u dat er bij het Stadhuis een Ketelstraatje te ontdekken viel?

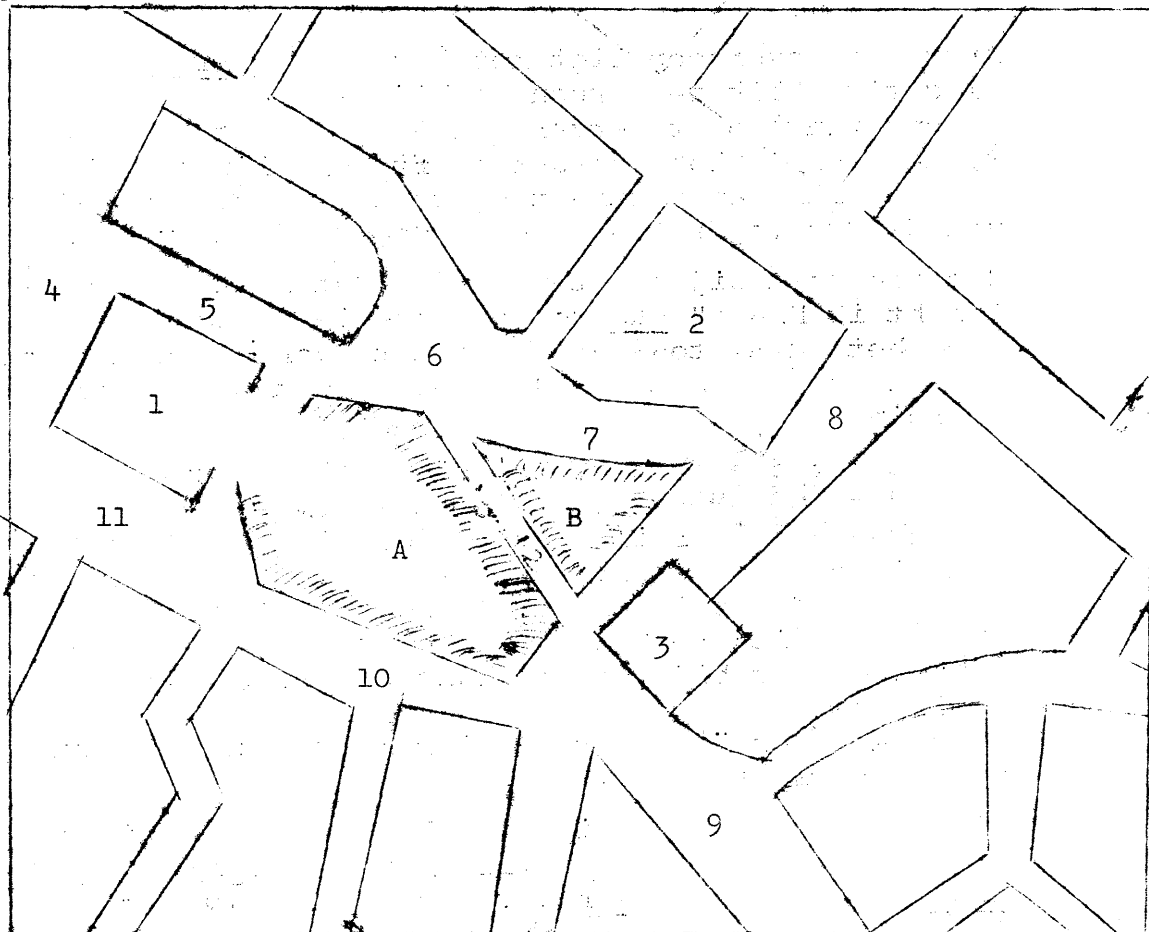
Ik beweerde zoëven dat de Vier Eemersstraat aldus genoemd werd naar een uithangbord.

Ziehier wat we lezen in een almanak van het jaar 1813 (1) onder de rubriek Vertrek der Diligenties, Voituren en ordinaire reizen- de Boden van Gend naer...? Dat er een ervan vertrekt naar Weteren alle Zondagen, Dynsdagen en Vrydagen IN DE VIER EEMERS BY HET BELFORT. Met geen woord wordt ons diets gemaakt of die eemers iets meer dan een doodgewone herberg aanduiden. Hoe dan ook, in 1822 schijnen ze alleszins gegroeid te zijn want in de Snoeck-almanak van datzelfde jaar (2) vinden we die Vier Eemers by 't Belfort ondergebracht onder de Aubergien daer men lcgceert te voet en te peird. Bedenk en noteer dat een gelegenheid die mogelijk maakt paard en wagen te stallen slechts heel zelden aan een smal straatje kan gelegen hebben.

In nog een andere almanak van 1822 (3) komen we onze eemers tegen liefst op twee verschillende plaatsen. Op blz. 33 vernemen we, meegedeeld onder de rubriek Vertrek der publique voitures uyt Gend, dat deze met bestemming naar Geeraerdsbergen vertrekken Dry mael **ter** weke in de Vier Eemers by het Belfort.

De eenstemmigheid is dunkt mij volledig: de Vier Eemers vermeien zich in de schaduw van het Belfort; doch let op dat is slechts mogelijk in een richting, namelijk in die gaande naar de St.-Niklaaskerk.

O.K. Maar onze Koddige Almanach wil in de eerste plaats koddig zijn. Daarom leraart hij op blz. 25 dat de Vier Heemers toch tot de Estamineen dienen gerekend te worden en voor de aardigheid neer gezet aan de Korte Rudderstraete.

1. St.-Niklaaskerk - 2. Stadhuis - 3. Belfort - 4. Koornmarkt
 5. Kl.Turkije - 6. Gouden Leeuwpl.- 7. Poeljemarkt - 8. Boterm.
 9. ST.-JANSSTRAAT - 10. Cataloniëstraat - 11. KLEINE KOORNMARKT
 12. KORTE RUDDERSTRAAT (Tussen blokken A en B).

Nu weten we ten minste hoe laat het is. De herberg - of zou het toch wel een auberge zijn? - heeft een dubbel domicilie: By het Belfort en Korte Rudderstraat. De kans lijkt mij groot dat we met een hoekhuis te doen hebben, waarvan een ingang (naar de gelagzaal) aan het straatje gelegen is en de inrijpoort tegenover het Belfort.

Wat er ook van zij, heel lang zullen de Eemers als afspanning niet bestaan hebben want in de almanak van 1834 (4) is er geen spoor meer van te vinden. Als herberg kunnen ze integendeel nog een hele poos "gedraaid" hebben. Niettemin mag het toch verwonderlijk heten dat op het einde van de eeuw de straatnaam (Vier Eemers) nog niet in het vergeetboek geraakt is.

Als toemaatje dit nog: op het einde van de 18de eeuw - op een tijdstip dat van de Vier Eemers nog geen sprake is - wordt er gewag gemaakt van een Kronestraete, zonder dat evenwel verteld wordt waar die gelegen was. Wel bevond zich By het Belfort een auberge In de Kleyne Crone. Mogen we een verband veronderstellen tussen

het uithangbord en het toponiem? In andere woorden kan Kroonstraete de oudere naam zijn van Vier Eemersstraat? Wie weet helpt het toeval ons op een goede dag niet dat mysterie op te klären!

Wat nu de keuze of liever de betekenis van het uithangbord betreft kunnen we ons afvragen, of die eemers een zinspeling geweest zijn op of een herinnering aan de openbare pomp die sedert de 14de eeuw tegen het Belfort, kant Cataloniëstraat, geplakt stond: pomp die uitgerust was met enkele lederen brandemmers. Het feit dat in 1822 aan de Koornmarkt een herberg In de Dry Heemers te vinden was doet niets af van die veronderstelling.

Noten

- (1) Den grooten Gendschen Comptoir-almanach of den opregten wegwyzer der Stad Gend. Zoo voor den Vremdeling als den Inwoonder dezer Stad. Voor het jaer... 1813, Te Gend by Charles de Goesin-Disbecq, in de Marjolylnstraete, N° 5
- (2) Curieusen en utilen almanach voor het jaer 1822 ofte den getrouwen Wegwyzer der Stad Gend. Zoo voor de Vremdelingen als voor de Inwoonders der zelve Stad, Te Gend, J. Snoeck-Ducaju in de Veldstraete N° 10. Tegenwoordig Nr. 8, schoenwinkel Cecil. Zie inscriptie in de gevel: Snoeck-Ducaju en zoon/gesticht in 1782.
- (2) Nieuwen koddigen Almanach of aenwyzer der Gendsche estamineen...voor 1822, Gend, G.de Busscher en zoon, Kalandenberg N°18
- (4) Algemeenen Koophandels-almanak of Wegwyzer des Stad Gend, 1834, Te Gent, by Snoeck-Ducaju en zoon, Veldstraat N° 10
M. van Wesemael

ANTWOORD op Vraag nr. 22 van Chr. Vandenbussche

- door Drs. W.P. Dezutter

Prof. E.J. Dijksterhuis en Prof. R.J. Forbes schenken in hun werk "Overwinning door Gehoorzaamheid. Geschiedenis van natuurwetenschap en techniek", Zeist, 1961, dl. II, op p. 120-121 erige aandacht aan de betekenis van de Gentse hoogleraar Adolphe QUETELET (1769-1874).

Quetelet maakte zich vooral verdienstelijk door zijn astronomische waarnemingen. Een dieper inzicht in het verschijnsel van periodieke meteorzwermen werd o.m. verkregen door de in augustus 1836 door Quetelet vastgestelde Perseidenzwerm.

In het "Museum voor de geschiedenis van de wetenschappen" te GENT kan men over deze figuur meer vernemen.

De directeur-diensthoofd van het museum, Prof. ir. J.B. Quintijn, doceert aan de R.U.G. onder meer de cursus "De ontwikkeling van de natuurwetenschappen sedert de XIXe eeuw".

De stad Gent eerde deze geleerde door een straat naar hem te noemen. De Prof. Queteletstraat loopt van de Tolhuislaan tot de Burgm. Van Crombruggestraat.

AANVULLENDE LEDENLIJST

301.	Dhr. A. Alexandre, Hofstraat 29	9000	GENT
302.	Dhr. A. Annez, Kasteellaan 72	9000	GENT
303.	Dhr. J. Brebels, Fratersplein 9	9000	GENT
304.	Dhr. C. Callebaut, Blaisantvest 114	9000	GENT
305.	Dhr. E. Capé, Jubileumlaan 244	9000	GENT
306.	Dhr. L. Casteels, Galgestraat 32	9030	WONDELGEM
307.	Dhr. Dr. crim. J. Codde, Houtdoklaan 1	9000	GENT
308.	Dhr. A. De Backer, St.Pieters-Aalststr.119	9000	GENT
309.	Mevr.Fourniez, St. Michielstr. 10	9000	GENT
310.	Dhr. R. Joos, Knotwilgenlaan 1	9030	WONDELGEM
311.	Dhr. J. Koninckx, J. Van Arteveldeplein 37	9000	GENT
312.	Dhr. R.Priels, Inspecteur, Baron Casierlaan,39	9910	MARIAKERKE
313.	Mevr. Dr.Smeets,Kortrijkse Steenweg 209	9000	GENT
314.	Dhr. R.Thienpont, J.F.Willemsstr.12	9000	GENT
315.	Dhr. H. Uyttendaele, Moleneinde 40	9020	GENT
316.	Mevr. Van den Hauwe,Kortrijkse Steenweg 413	9000	GENT
317.	Mevr.B.Van Ooteghem-Poignie, Burg.Dr. Cieterslaan 35	9030	WONDELGEM
318.	Dhr. H. Vercruyssen, Vossenstraat 71	9210	HEUSDEN
319.	Dhr. G. Verstuyft, Gebr. van Eyckstr.21	9000	GENT

SPECIAAL STEUNFONDS

10. Anoniem 100,-F

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

- * Catalogus van de Retrospectieve Tentoonstelling Albert Baertsoen, 1866-1922, Catalogus door Paul Eeckhout, Inleiding door H. Van de Woestijne-Vanagt, Gent, Museum voor Schone Kunsten, 28 oktober 1972 - 7 januari 1973, 8°, 45 pp., 72 pltn.
- * H. Uyttendaele en G.Puimege, Heemkundige Wandeling ingericht op 30-4-1972 door K.C.V.Z. Silva Meentocht Zaffelare, 4°, 13 pp.
- * Idem, Geschiedkundige wandeling door het goed Ten Rosen, ingericht op 15 oktober 1972 door de Kon. Cultuurvereniging en door de Heemkundige Kring "Silva Meentocht" Zaffelare, 4°, 15 pp.
- * Mededelingen van de Heemkundige Kring van Mere, XIIe jg. nr. 4 4°, blz. 25-32
- * De Schakel, El Lazo, 18e jg., nr. 201 sept. 72, 24 pp.
nr. 202 okt. 72, 24 pp.
- * De Souvereinen, Tijdschrift van de Heemkring van Lokeren, 3e jg., 1972, 8°, pp. 73-96
- * Gemeentekrediet van België, 26e jg. nr. 102 okt. 1972, 4° pp. 197-261

* * * * *

- W. STEEGHERS, Het Schaapgoed "Groot-Tomme" te Tielt en de familie Loontjes, 8°, 6 pp., ill.
- IDEM, De Familie Callens, 8°, 31 pp.

Als ruilabonnémenten ontvingen we:

- Het Land van Nevele, Berichtenblad van de heemkundige Kring, Jg. III, afl. 1, 44 pp.; afl. 2, pp. 45-128; gestencild.
- Mededelingen van de Heemkundige Kring van Mere, Jg. XII nr. 3, juli 1972, pp. 17-24, ill.
- Notre Comté - Ons Graafschap, Kontaktblad van de Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en omgeving, 2e Jg, nr. 2, april-juni 1972.
- Berichten van de heemkring Scheldeveld, Jg. IV, nr. 1, april 1972, 15 pp.; nr. 2, juni 1972, 15 pp.; nr. 3, sept. 72, 12 pp.
- Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius-Brakel, jg. 2, nr. 3, 25 pp., gestencild.
- Ken uw dorp en uw familie, Tijdschrift van de Kring voor Heemkunde Lede, 1972 nr. 5
- De Schakel, El Lazo. Un laze entre America latina y el Benelux, Argentinië, Buenos Aires, jg. 18, N° 199, julio 1972
- Gemeentekrediet van België, Driemaandelijks tijdschrift, 26e jg, nr. 101, juli 1972.
- De Souvereinen, Tijdschrift van de Heemkring Lokeren en omgeving, Jg. III nr. 3, juni 1972.
- Lokeren uw belangstelling waard, 4°,
- Marka, Notulen nr. 29 en 30 van de Heemkundige Kring Mariakerke, 4°, 17 pp., gestencild.

Aan alle schenkers onze oprechte dank!

* * * * *

AANVULLENDE LEDENLIJST.

=====

In aansluiting met de vorige ledenlijsten laten wij hierna, in alfabetische volgorde, de namen en adressen volgen van onze nieuwe leden.

Aan al deze Mevrouwen, Mejuffrouwen en Heren onze oprechte dank voor hun vertrouwen en belangstelling in onze Heemkring.

- 275. Dhr. M. Andries, Burg. J. Cardonstraat 36, 9120 DESTELBERGEN
- 276. Dhr. R. Caus, Gebr. Van Eyckstraat 19, 9000 GENT
- 277. Dhr. B. Cruyt, Wielewaalstraat 11, 9000 GENT
- 278. Dhr. C. De Bondt, Brandstraat 14, 9830 ST.MARTENS-LATEM
- 279. Dhr. L.A. De Bondt, Directeur van de Gentse Autorijscholen,
Leebeekstraat 15, 9000 GENT

156.

280. Dhr. J. De Schryver, Lievekaai 16, 9000 GENT
281. Dhr. G. D'hondt-Dhont, Hoge Heirweg 79, 9830 ST.MARTENS LATEN
282. Dhr. J.P.Paelinck, Quinten Matsyslei 16, 2000 ANTWERPEN
283. Dhr. D. Remue, Kazemattenstraat 49, 9000 GENT
284. Mevr. D. Remue, Kazemattenstraat 49, 9000 GENT
285. Dhr. J.J. Roose, Lossystraat 69, 9110 ST.-AMANDSBERG
286. Dhr. W. Van den Bergen, Gebroeders Van de Veldestraat 46, 9000 GENT
287. Dhr. Th. Van Kerschaver, Vlieguit 22, 9830 ST.MARTENS LATEN
288. Mevr. G. Verhulst, Aan de Recht 8, 9000 GENT
289. Dhr. Lic. P. Vlieghe, Jozef Wauterstraat 67, 9001 GENTBRUGGE
290. Bibliotheek "Leren Vereert" p.a. A. Bracke, Tulpstraat 52, 9000 GENT.

SPECIAAL STEUNFONDS

7. Dhr. Luciaan Albert De Bondt, Directeur van de Gentse Autorij-
scholen Leebeekstraat 15, 9000 GENT 1.000,-F

Zijn storting droeg volgende vermelding: De inhoud van Ghendtsche Tydinghen nr. 7 heeft mij ten zeerste geboeid, inbegrepen de toekomst van Gent waarbij ik Uw zienswijze volledig steun!

Onze oprechte dank hiervoor.

Het Bestuur.

* * * * *

WORDT LID VAN DE HEEMKUNDIGE "GENT"

JAARLIJKSE LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE: 150,-F te storten op P.R.
nr. 10504.73 van Heemkundige Kring "Gent", P/a Rabotstraat, 10
9000 GENT

De nieuwe leden ontvangen nog al de verschenen nummers van
GHENDTSCHE TYDINGHEN !!

Wie reeds lid is kan ons helpen met een bijdrage voor het
SPECIAAL STEUNFONDS !